

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 221/2010-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť V. B., K., zastúpenej advokátkou JUDr. Ľ. V., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 532/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 532/98 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 532/98 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. V. B. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 300 € (slovom tristo eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť V. B. trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. L. V., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 221/2010 z 25. mája 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť V. B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 532/98.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že predmetom konania vedeného pred okresným súdom je privolenie súdu k výpovedi žalobcu (S., K.) z nájmu bytu, ktorý sťažovateľka užíva. Hoci podľa jej názoru neexistuje v sťažnosťou napadnutom konaní aktívna legitimácia na podanie žaloby, okresný súd žalobu nezamietol a na pojednávaní 19. apríla 2000 konanie prerušil, kým nebude rozhodnuté o veci členstva sťažovateľky v stavebnom bytovom družstve. Sťažovateľka uviedla, že od tohto dňa okresný súd vo veci vôbec nekonal, ďalší termín pojednávania bol až 22. apríla 2010, pričom toto pojednávanie bolo odročené z dôvodu ustanovenia nového právneho zástupcu žalobcu. Vzhľadom na už uvedené sťažovateľka 28. apríla 2010 podala sťažnosť predsedovi okresného súdu na

prieťahy v konaní, v ktorej okrem iného uviedla, že „neurgovala toto konanie vo veci samej, nakoľko ho považovala za zmätočné a podávané nad rámec zákonného ustanovenia...“, a tiež že je toho názoru, „že súd nevyužil všetky zákonné možnosti na riešenie predmetného súdneho sporu...“.

Okresný súd sa k sťažnosti na základe výzvy ústavného súdu vyjadril podaním sp. zn. Spr. 31/10 z 11. júna 2010, v ktorom uviedol:

„Konanie na Okresnom súde Košice I sa začalo podaním žaloby dňa 18.6.1998. Predmetom konania je nárok žalobcu na privolenie súdu k výpovedi z nájmu bytu. Sťažovateľka v predmetnom konaní vystupuje ako žalovaná. Súd vykonal prípravu pojednávania, zabezpečil potrebné listinné dôkazy a vyjadrenie žalovanej k predmetu konania.

Prvé pojednávanie vo veci súd vytýčil dňa 19.4.2000, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie, že konanie sa prerušuje do právoplatného skončenia konania vedeného na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 11Cb 1157/99.

Rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11Cb 1157/1999 nadobudlo právoplatnosť 17.6.2009. Okresný súd Košice I sa túto skutočnosť dozvedel 16.11.2009.

Po odpadnutí prekážky, pre ktorú bolo konanie prerušené, súd nariadil pojednávanie vo veci na deň 22.4.2010. Toto pojednávanie bolo odročené na žiadosť právneho zástupcu žalobcu, ktorý požiadal o poskytnutie lehoty na oboznámenie sa s predmetom konania, keďže prevzal právne zastúpenie žalobcu v predmetnej veci dňa 22.4.2010.

28.4.2010 právny zástupca žalobcu doručil súdu písomné podanie, ktorým oznámil, že žalobu berie v celom rozsahu späť a konanie žiadal zastaviť.

Súd doručil právnej zástupkyňi žalovanej podanie žalobcu a požiadal ju, aby sa k späťvzatiu žaloby vyjadrila v lehote do 15.6.2010. Po uplynutí tejto lehoty súd rozhodne o návrhu žalobcu na zastavenie konania.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom a k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa článku 48 ods. 2 Ústavy SR a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, súd zohľadnil kritéria, na ktoré prihliada aj ústavný súd pri rozhodovaní vo veciach sťažností, ktorými účastníci namietajú porušenie práva na prerokovanie veci pred súdom bez zbytočných prieťahov.

Čo sa týka skutkovej a právnej zložitosti predmetného konania máme za to, že po právnej stránke prejednávaná vec nie je zložitá. Zložitou sa javí faktická stránka veci ak by bola vec meritórne rozhodovaná.

V predmetnom konaní sa vyskytla zákonná prekážka v postupe súdu, konanie bolo prerušené podľa ust. § 109 ods. 1 psím. b) O.s.p. od 19.4.2000 do 17.6.2009. Po zistení, že prekážka na prerušenie konania odpadla, súd pokračoval v konaní bez prietáhov.

Toho času sa vec nachádza v štádiu, kedy súd s najväčšou pravdepodobnosťou konanie zastaví a tým dôjde k odstráneniu stavu právnej neistoty, v ktorom sa navrhovateľka nachádza.

Na základe vyššie uvedeného máme za to, že v predmetnom konaní k žiadnym zbytočným prietahom zo strany Okresného súdu Košice I nedošlo, a preto o sťažnosti pani V. B. žiadame rozhodnúť, že jej právo vyplývajúce z Ústavy SR a z Dohovoru porušené nebolo.“

Rovnaké skutočnosti týkajúce sa úkonov okresného súdu zistil aj ústavný súd z obsahu spisu, ktorý mu bol predložený k previerke 16. júna 2010. Navyše ústavný súd zistil, že v období, keď bolo konanie prerušené (od 19. apríl 2000 do 17. júna 2009), okresný súd spolu 25-krát zisťoval stav konania vo veci sp. zn. 11 Cb 1157/99 vedenej Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na účely zistenia, či už odpadol dôvod, pre ktorý bolo konanie prerušené.

Ústavnému súdu bolo 21. júna 2010 doručené stanovisko právnej zástupkyne sťažovateľky k vyjadreniu okresného súdu, ktorým okrem skutočností a právnych dôvodov, z ktorých sťažnosť vychádza, navyše doplnila, že „ešte v r. 2004 došlo k zákonnej úprave podľa ktorej vo všeobecnosti ak prenajímateľ bytu dal výpoveď z nájmu stratil aktívnu legitimáciu na podanie žaloby o privolenie výpovedi z nájmu a takúto možnosť zákonná úprava preniesla na prenajímateľa. Okrem toho máme zato, že otázka privolenia výpovedi z nájmu neupravovala nájomný vzťah k družstevnému bytu ale len k štátnym bytom alebo služobným bytom. Svoj právny názor odôvodňujeme tým, že bez existencie členstva nemôže existovať ani nájomný vzťah a v prípade zániku členstva v družstve zo zákona zaniká aj nájomný vzťah k tomuto bytu.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 15 C 532/98 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola

rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

1. Predmetom konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 15 C 532/98 je privolenie k výpovedi z nájmu bytu. Takýto predmet konania v minulosti tvoril bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov až do 1. septembra 2001, keď nadobudol účinnosť zákon č. 261/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 261/2001 Z. z.“). Výklad a používanie právnej úpravy týkajúcej sa skončenia nájomného vzťahu sú stabilizované v rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika postupu súdov. Ústavný súd (na rozdiel od okresného súdu) ani po skutkovej stránke nepovažuje vec za zložitú, hoci možno predpokladať, že pre meritórne rozhodnutie veci by bolo nevyhnutné nariadiť znalecké dokazovanie.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd posudzoval správanie sťažovateľky v konaní. Sťažovateľka na výzvy okresného súdu odpovedala v súdom určených lehotách, namietala skutočnosti obsiahnuté v žalobe, ako aj právne posúdenie veci, avšak neušlo pozornosti ústavného súdu, že sama sťažovateľka v podaní z 27. októbra 1998 navrhovala okresnému súdu prerušenie konania z dôvodu začatia iného súdneho konania, v ktorom žalovala protistranu o vyslovenie neplatnosti vylúčenia z družstva a v ktorom navrhovala znalecké dokazovanie, závery ktorého mohli byť podkladom pre rozhodovanie aj v preskúmvanej veci. Sťažovateľka v období, v ktorom bolo konanie prerušené, ani raz

nežiadala v konaní pokračovať, sťažnosť na priet'ahy v konaní podala, až keď okresný súd po prerušení konania sám vykonal ďalšie pojednávanie vo veci, zo záverov (ako sú uvedené v zápisnici z pojednávania) ktorého bolo možné predpokladať, že žalobca vezme podanú žalobu späť.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu (napr. III. ÚS 47/00, IV. ÚS 74/02). Ústavný súd predovšetkým poukazuje na to, že trvanie napadnutého konania okresného súdu v zásadnej miere ovplyvnilo obdobie jeho prerušenia, ku ktorému došlo so súhlasom obidvoch strán súdneho sporu.

Čo sa týka prerušenia konania, ústavný súd zastáva názor, že ide o procesný postup, ktorý je zákonom dovolený, a je potrebné ho posudzovať podľa situácie, ktorá existovala v čase, keď sa realizoval, a k posúdeniu ktorej majú všeobecné súdy zásadne lepšie predpoklady ako ústavný súd, odhliadnuc od princípu subsidiarity, ktorým sa riadi jeho vzťah k všeobecným súdom a ktorému viac zodpovedá, aby ústavný súd, ak je to nevyhnutné, sám neposudzoval vhodnosť a účelnosť zvoleného procesného postupu. To však ešte neznamená, že táto voľnosť je bez obmedzenia a že je ústavným súdom nekontrolovateľná. Aj ustanovenie § 109 ods. 1 písm. c) OSP, tak ako napokon každé zákonné ustanovenie, sa totiž musí vykladať a uplatňovať v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Pretože zo žiadneho ustanovenia ústavy nemožno vyvodit', že prerušením konania jeho účastník stráca právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 21/00).

V prerušenom konaní sa nemohli vykonávať žiadne procesné úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty jeho účastníkov, a tým nemohlo dôjsť k naplneniu účelu označených práv. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nečinnosť súdu v dôsledku existencie prekážky jeho postupu vytvorenej zákonom ustanoveným postupom (napr. právoplatným uznesením o prerušení konania), tak ako to je v danom prípade, neposudzuje ako zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (m. m. II. ÚS 3/00, I. ÚS 78/02, III. ÚS 42/02).

Ústavný súd vzhľadom na námietky sťažovateľky však konštatuje, že v danom prípade považuje postup zvolený okresným súdom, ktorým prerušil konanie, za správny a neobstojí námietka sťažovateľky, že okresný súd mal už na prvom pojednávaní žalobu zamietnuť, pretože zákonná úprava, ktorá upravuje zánik bytu výpoveďou, platí pre iné druhy bytov, ako sú družstevné byty. Z § 714 a ani žiadneho iného ustanovenia zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“) totiž nevyplýva, že ustanovenia § 710 a § 711 Občianskeho zákonníka upravujúce zánik nájmu bytu nemožno aplikovať aj na zánik nájmu k družstevnému bytu. Zánik nájmu bytu zánikom členstva osoby v bytovom družstve podľa § 714 Občianskeho zákonníka je potrebné považovať len za ďalší prípad zániku nájmu družstevného bytu, ktorý vychádza zo závislosti práva družstevného nájmu k bytu od existencie členského vzťahu v bytovom družstve. Rovnako tak ani zmena Občianskeho zákonníka (prijatá zákonom č. 261/2001 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2001), ktorá zrušila podmienku, že vypovedať nájom k bytu môže prenajímateľ len s privolením súdu, neodôvodňovala zastavenie konania okresným súdom, pretože v zmysle prechodného ustanovenia § 879c ods. 1 Občianskeho zákonníka bolo povinnosťou súdu konanie o privolenie súdu k výpovedi z nájmu k bytu začaté do nadobudnutia účinnosti zákona č. 261/2001 Z. z. dokončiť podľa dovtedy platných predpisov.

Ústavný súd rozborom predloženého spisu zistil, že v danej veci nastalo len jedno dlhšie obdobie nečinnosti súdu, a to obdobie 14 mesiacov – od 9. februára 1999, keď boli vyžiadané listinné dôkazy od žalobcu, až do 19. apríla 2000, keď sa uskutočnilo vo veci prvé pojednávanie. Ústavný súd po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na uvedené obdobie nečinnosti, ale aj na tú skutočnosť, že konanie začalo ešte v roku 1998, dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 532/98 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]; preto ústavný súd prikázal

okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 532/98 konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu), pretože stav právnej neistoty sťažovateľky dosiaľ trvá.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa odseku 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné inak napraviť (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 27/03).

Sťažovateľka žiadala priznať od okresného súdu finančné zadosťučinenie v sume 3 319 €. Podaním z 9. júla 2010 ho zdôvodnila veľkou právnou neistotou a obavou z možných následkov podanej žaloby, ako aj skutočnosťou, že „*sama nedisponovala dôkazmi o tom, že v plnom rozsahu nič nedlhuje prenajímateľovi za predmetný byt, pretože za uvedené obdobie jej prenajímateľ neposkytoval vyúčtovanie z úhrady nájmu a služieb spojených s užívaním bytu*“. Pri určení sumy finančného zadosťučinenia však ústavný súd vychádzal predovšetkým z obdobia zistenej nečinnosti 14 mesiacov v rokoch 1999 a 2000 a na základe toho považoval za primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 300 €, ktoré je povinný zaplatiť sťažovateľke okresný súd do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd napokon rozhodoval aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. L. V., ktorá trovy právneho zastupovania vyčíslila v sume 256,74 €.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Predmet konania – ochrana základných ľudských práv a slobôd – je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €.

Úhradu trov konania priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 120,23 €, t. j. za dva úkony 240,46 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 7,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje celkovú sumu 254,88 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2010